

راهکارهای تأمین آسایش محیطی در مدرسه بر اساس ویژگی‌های پایدار معماری بومی (نمونه موردی بندر گرم و مرطوب چابهار)

حمیدرضا عظمتی^۱، زینت امینی فر^{۲*}

۱- دانشیار گروه معماری، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، azemati@srttu.edu

۲- دانشجوی دکترای معماری، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، z.aminifar@srttu.edu

چکیده

با توجه به بحران انرژی و آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از آن، حفظ پایداری محیط‌زیست و بهره‌گیری از منابع انرژی پاک بیش‌ازپیش اهمیت یافته است. بنابراین توجه به معماری بومی و بهره‌گیری از اصول آن در راستای حفظ پایداری محیط‌زیست ضروری است. در مناطق حاشیه دریای عمان و چابهار مطالعات مناسبی برای شناخت ارزش‌های معماری بومی منطقه صورت نگرفته است. بناهای بومی مورد بی‌توجهی قرار گرفته و تعداد بسیار معدودی از آن‌ها برجای مانده‌اند. از طرفی یکی از مهم‌ترین نیازهای کاربری شهری و روستایی این منطقه، نیاز به فضاهای آموزشی و مدارس است. در مدارس نوساز یا در حال ساخت از ساختمان‌های یک‌شکل که توجهی به اقلیم و فرهنگ منطقه ندارد، بهره گرفته می‌شود. از پیامدهای این امر به وجود آمدن مسائلی همچون عدم ارتباط مناسب کاربر با محیط، سطح آسایش پایین در محیط، مدرسه‌سازی بدون رعایت مسائل اقلیمی، صرف انرژی بسیار زیاد برای تأمین شرایط آسایش محیطی، انزوای معماری بومی و عدم توجه به محیط‌زیست و اقلیم در فرایند ساخت‌وساز است. تحقیق حاضر با هدف شناخت و معرفی الگوهای پایدار معماری بومی در بندر گرم و مرطوب چابهار و ارائه راهکارهای طراحی مدرسه بر مبنای الگوهای به‌دست‌آمده، انجام شده است. شناخت معماری پایدار بومی و بهره‌گیری از اصول آن در معماری نوین، نقش مهمی در جهت تأمین آسایش کاربران و حفظ محیط‌زیست خواهد داشت. روش تحقیق حاضر بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی بوده است. همچنین با مطالعه و بررسی نمونه‌های موجود از معماری بومی منطقه به معرفی الگوهای پایدار این بناها پرداخته شده است. نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش در قالب راهکارهای تأمین آسایش محیطی در مدرسه بر مبنای الگوهای معماری بومی منطقه گرم و مرطوب چابهار ارائه شده است. این نتایج حاوی اصول پایدار معماری همساز با اقلیم گرم و مرطوب بوده است که بهره‌گیری از آن حتی در معماری انواع دیگر ساختمان‌های این منطقه نیز میسر است.

واژگان کلیدی: معماری بومی، مدرسه، اقلیم گرم و مرطوب، چابهار

۱- مقدمه

معماری همیشه متأثر از محیط خود بوده و بر محیط نیز تأثیرگذار است. شرایط اقلیمی محیط از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر شکل و نوع معماری هر منطقه است. معماری باید بتواند به نیازهای محیط و نیازهای کاربران پاسخ مناسبی بدهد. ساختمان‌های بومی در تمامی نواحی، نتیجه‌ی قرن‌ها تجربه است که می‌تواند به‌عنوان یک منبع مستمر مورد استفاده قرار گیرد.